

УДК 394

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2023.1.5>

Швець В. В.

здобувач вищої освіти ступеня доктора наук

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

e-mail: vlada90@meta.ua

ORCID ID: 0000-0001-7384-2039

ВИХОВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

У статті розглянуто питання психотерапії молоді у контексті формування актуальних цінностей. Порушено питання побудови консультування на основі аналізу Біблійних притч, створення казки. Вивчено підхід педагогів до важливості казки та структуровано основні етапи побудови казки. Мета статті – розкрити модель карти світоглядного бачення української молоді, виокремити актуальні цінності молоді з метою визначення подальших педагогічно-психологічних механізмів кореляції даних. Завдання – виявити ключові позиції актуальних цінностей молоді, розробити модель її впливу на структуру психіки молоді особи, визначити взаємозв'язок ментальної карти з педагогічними, психологічними, соціокультурними та духовними засадами розвитку українського суспільства. Методами дослідження стали теоретичний (аналіз та синтез результатів досліджень з цього питання), системний, функціональний, конкретно-соціологічний. Автор здійснює порівняльний аналіз впливу казки на свідомість дитини як Біблії на життя дорослого. Розглянуто вплив світогляду родини на формування психосоматичних захворювань молоді. Вивчено взаємозв'язок між стресовими ситуаціями в умовах вимушеної міграції, гендерно зумовленим насильством та погіршенням стану молоді. Розроблено структуру триєдиної мотивації та побудови сценарію життя людини. Здійснено порівняльні аналізи біблійних заповідей та системи пристосування їхнього значення протягом життя людини. Проаналізовано систему найбільш актуальних образів казки.

У висновках автор приходять до тези, що внаслідок акценту на трьох позиціях із тридцяти однієї молода особа наражає себе на процес деградації, зменшення інтересу особистості, дистанціювання її від соціуму та активної праці, знецінення власного Я та виникнення різних афективних проявів чи розвитку депресивних епізодів, зниження рівня включеності у соціальний процес, навчальну діяльність.

Ключові слова: молодь, виховання, актуальні цінності, Декалог, заповіді, етнопедагогіка, виховання.

Постановка проблеми. Формування актуальних цінностей молоді у період воєнного часу є одним із гострих та важливих питань для державної системи освіти. Важливим завданням у процесі розвитку науки стають виховання та адаптивна модель навчання, психоедукація та формування морально-етичних принципів молоді, культуральні та духовні засади, що були асимільовані в процесі розвитку. Етновиховні погляди наших предків, відтворені у традиціях, звичаях, обрядах, святах, мають тісний зв'язок з язичницькою і православною вірою. Вони втілені в дії міфологічних образів і продовжують життя разом з ними у казкових, билинних та інших сюжетах, які у міру своєї актуальності згадуються людьми і переказуються тим, хто цього потребує [7]. Тому вчені стверджують, що народні притчі, легенди, казки, релігія є джерелом пізнання особистості на шляху до реалізації [6].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Виховний досвід українського народу, окрім фольклору, знайшов пряме й опосередковане відображення у творчості майже всіх українських письменників, зокрема, С. Васильченка, Марка Вовчка, Н. Кобринської, І. Котляревського, П. Куліша, Панаса Мирного, І. Нечуя-Левицького, Г. Сковороди, Лесі Українки, І. Франка, Т. Шевченка; митців пізнішого часу (В. Ковальчук, С. Лірник, М. Павленко), світових лідерів думки (С. Екзюпері, Льюїс Керрол, Ганс Крістіан Андерсен, Алан Мілн, Доктор Сьюз, Астрід Ліндгрєн, Туве Янссон, Роальд Дал), що вплинуло на визначення місця творчого доробку митців у концептуальних засадах педагогіки. Актуалізація питання світобудови, побудови міжособистісних взаємин, правил світу, сформованих на біблійних мотивах, є важливим аспектом виховання та формування державного принципу відносин.

Мета статті – висвітлити метафору біблійних канонів, що лягають в основу карти світоглядного бачення української молоді, виокремити актуальні вектори педагогічно-психологічних механізмів кореляції даних.

Завдання – виявити ключові позиції актуальних цінностей молоді, розробити модель її впливу на структуру психіки молодої особи, визначити взаємозв'язок ментальної карти з педагогічними, психологічними, соціокультурними та духовними засадами розвитку українського суспільства.

Методами дослідження, що лягли в основу статті, стали теоретичний (аналіз та синтез результатів досліджень з цього питання), системний, функціональний, конкретно-соціологічний.

Результати дослідження. Згідно з розвідками М. Стельмаховича, «Українська етнопедагогіка на Лівобережжі, в Центральному, Подільському, Поліському, Карпатському, Слобожанському, Південному краях характеризується видозміною цінностей та пріоритетів» [5]. Такі зміни зумовлені відмінностями у географії, історії, етнографії, етнопсихології, господарській діяльності, у місцевих говірках, особливостях матеріальної й духовної культури, специфіці народного мистецтва, місцевих звичаях і традиціях. Згідно з даними В. Євтуха, «етнопедагогіка включає кілька структурних елементів: родинознавство, родинну педагогіку, народне дитинознавство, етнодидактику, народну педагогічну деонтологію» [7]. Незважаючи на відмінність регіонального характеру казок, спільність ключових символів казки прослідковується на рівні образів та метафор – духовних настанов. Засобами казки дитина пізнає існування визнаних у світі архаїчних та драматичних архетипів. До універсальних архетипів відносять (за даними лекцій В. Власюка): *дорогу* – символ життя, життєвого шляху, що веде людину у світ та далину, *державу* – яка зображується у правилах життя героїв казки, місця та умов, які є символом таких якостей, як міцність, надійність, захищеність, як зовнішньої, так і внутрішньої (становлення молодої особистості у ході реалізації казкових подій); *творця* – сонця, батьків казкового персонажа, Бога, мудрого старця, тобто того, через кого відбувається реалізація енергії життя, енергії нових задумів; *помічника* – міфічного помічника, доброго духу, феї, незримої руки, що надає адресну, необхідну за певних умов допомогу – підказує, яким чином необхідно уникнути

лиха та зберегти життя у мирі та злагоді із собою та світом; *сезонність* – символом якої є пісочний годинник, пори року, народження-смерть, змінність активностей у житті героїв чи природи. Важливе місце посідають так звані драматичні універсальні архетипи, які відкривають силу фізичного та емоційного болю переживань героя. До таких архетипів належать: *вода* – символ очищення, змивання отриманого у світі лиха, поганих помислів; *біль* – символ боротьби добра зі злом, справедливості з підступністю, молодості зі старістю; *серце* – енергія, яка слугує мотивом для життя людини та визначає що для людини є добро, а що зло; *роздоріжжя* – символ вибору між трьома варіантами, пошук шляху для прийняття правильних рішень; божественна сила, дари – символ благодаті, яку людина отримує від Всевишнього.

Крім основних, відомих в усіх варіаціях казок архетипів, чільне місце посідають і символи. Основними символами казок є: *сон* – період зміни свідомості, час забуття; період відновлення та отримання божої підказки у реалізації поставлених цілей; *ніч* – символ поєднання швидкості та рівноваги-справедливості та покарання; ніч є символом несвідомого спонукання, жіночим символом, у християнстві – це символ спокуси та духовної битви та молитви; саме вночі народився Христос, який приніс істину людям; *царство-королівство* – символ відносин, те, до чого прагнуть у всіх казках діти і молодь; *комин (піч)* – символ материнського начала, неперервності життя, дитинства, піч у хаті – як вівтар у церкві; через піч вогнищу предки передавали сили покровителя роду, символ неперервності роду, святості, світлого дитинства, затишку, джерела господнього вогню, божої благодаті.

Важливе місце посідають образи тварин (*ворони* – провісник хвороби, смерті, зла та нещастя; вісники поганих звісток (згідно зі Святим письмом); *кішка* – у слов'ян – це символ пильності, спритності; оберігає дитину і є провісником між світами живих та мертвих; юдеї навчають, що людина повинна у своїх діях навчатися скромності, покори у кішки), рослин та їжі (*жовток* – символ того, що вдома очікують, символ сонця, життя, Всесвіту; *мед* – символ мудрості, надлишку добра та благополуччя, символ духовної роботи людини над собою; *молоко* – їжа богів, символ відродження і безсмертя, доброти і турботи, достатку та родючості, жертвоприношення та єдності з батьківством; *трави* – захист, охорона від злих духів, символ знань про життя та смерть (є трави для ліків, а є для смертельної отрути); *сіль* – символ поваги та шани, символ стабільності та постійності; окрім того, хлорид натрію був коштовним продуктом, через який країни були готові розв'язувати війни; символ достатку та скромної важливості.

Структура побудови народної чи авторської казки, згідно з науковими розвідками В. Проппа [2], складається із тридцять однієї позиції. Об'єднавши ці позиції, ми отримуємо 10 основних правил (Декалог) [1]. Таким чином, можемо зробити припущення, що 10 правил побудови казки відповідають десятьом заповідям Божим, що показує структуру життєвих цінностей людини. Саме засобами казки передбачено показати дитині зміну життєвих орієнтирів, екзистенційні кризи та правила світського та духовного життя. Аналіз заповідей щодо духовного становлення та психофізичні особливості розвитку дозволяють здійснити порівняння (табл. 1).

Декалог [1] та їх спростування протягом життя людини

<i>9. Не побажай жінки ближнього твого.</i>	З 7-річного віку дитина починає порівнювати маму з вчителькою та мамами своїх друзів. Пік заздрощів до благ інших, зокрема і до мами, припадає на підлітковий вік – 13 років. Саме в цей період значна частина дітей прагне покинути свій дім, і мріє бути дитиною іншої родини.
<i>8. Не свідчи неправдиво на ближнього твого.</i>	З 12–14 років дитина у свою поведінку впроваджує навички оббріхування. У віці 7 років такі навички були з метою приховати свою провину, а у старшому віці, аби свідомо покарати іншу людину, підставити її і насолоджуватися процесом несправедливого покарання. Причинами такої поведінки стають інакшість іншої людини або значна підтримка соціуму чи дорослих. Для брехуна основними мотивами стають заздрість, почуття внутрішньої ущербності, загострене почуття несправедливості щодо себе (за відсутності емпатії та емоційного ущільнення).
<i>7. Не кради.</i>	У віці 14–16 років дитина починає здійснювати усвідомлені крадіжки. Такі крадіжки є наслідком подібних проявів у ранньому віці: до 6 років – аби отримати бажане, підкріплюючи тезу, що все, що бачу і до чого можу дотягнутися, належить мені. У віці 9 років – аби зажадати «благ», які дитина не може мати згідно зі своїм соціальним становищем та матеріальним статком родини. У підлітковому віці, аби спробувати забезпечити себе самостійно благами, які на поточний момент їй необхідні (їжа, напої, одяг). Задовільнити потреби є природною потребою дитини, проте навичок у досягненні цієї потреби у дитини іще немає, тому вона повертається до навичок попереднього етапу розвитку (регресу) і порушує заповіді.
<i>6. Не здійснюй наклепу</i>	У віці 17 років дитина усвідомлено використовує брехню задля власних потреб: приховання власної безпорадності, перекладання відповідальності, приховування істинних мотивів діяльності, соціального схвалення. Саме в цьому віці соціум стає основою світобудови індивіда.
<i>5. Не вбивай.</i>	Якщо не брати прямого факту вбивства живої істоти, то дитина часто здатна «вбивати час» в очікуванні дорослих чи якихось благ на заміну на тишу і спокій, відкладає виконання справ на потім, нераціонально розподіляє час; «вбиває таланти» – дитина підлаштовується під потреби світу, батьків і змінює вектор свого розвитку, знецінюючи роль власних переконань та талентів; «вбиває рівень довіри» до себе у інших або інших до себе.
<i>4. Шануй батька і матір твою.</i>	З 18 до 33 (42) років батьки сприймаються як ті, чий знання та переконання не мають місця у сучасних реаліях. Молода людина відсторонюється від цінностей батьків і намагається знайти підтримку у світі. Вона вирушає у самостійне життя і лише після проходження кількох криз усвідомлює, що батьківський досвід є важливим. Часто таке усвідомлення приходить після смерті когось із батьків. У підлітковому віці дитина може чинити протест, проявляти опозиційну поведінку, прихований протест і на підсвідомому рівні конкурувати за любов і прихильність одного з батьків та знецінювати любов іншого.
<i>3. Пам'ятай день святий святкувати.</i>	Із сорокарічного віку людина починає здійснювати розвідки щодо значень святих днів, вивчати їхню символіку. Таке вшанування наповнене духовністю та бажанням знайти підтримку у вищих сил задля примноження власних бажань. Таким чином, людина відходить від святкування (наїдки, сон, відпочинок від справ) до можливостей просити про те, аби можливість легкого життя продовжилася.
<i>2. Не взивай намарно імені Господа, Бога твого.</i>	Протягом життя людина здатна замінювати яскраві емоції та виклики до них зверненням до Бога. Таким чином, фрази «О, Боже!», «Божечко, ти мій» виступають озвученням здивування, страху, радості, страху.
<i>1. Нехай не буде в тебе інших богів, окрім мене.</i>	З раннього віку і до періоду духовного прозріння у людини основними цінностями виступають: іграшки, наука, люди, гроші, мистецтво, самореалізація, задоволення бажань, церква. Божественну силу людина вбачає у діях, матеріальних благах чи діях, які приносять блага, емоційну підтримку, схвалення інших. І лише після духовного прозріння (часто внаслідок надзвичайних подій у житті людини), людина починає звертатися до Бога як творця всього. Таким чином, її соціальна активність знижується, цінності змінюються, матеріальне становище зазнає переорієнтації.

Пройшовши всі ці етапи становлення, людина повертається до першої заповіді як апогею у розвитку. Таким чином, можемо стверджувати, що всі інші заповіді, як у піраміді цінностей А. Маслоу [4], лежать в основі розуміння та є такими, які кожна людина проходить протягом усього життя. Оскільки для маленької людини таке трактування іще не є зрозумілим, казкарі придумали притчі (казки), в яких показується весь шлях людини: пошуки, зречення, відкриття, у такій простій наочній формі, щоб дитина змогла самостійно провести паралелі і зробити висновки щодо важливості певних форм реагування у різних ситуаціях, і разом з тим отримала якісну духовну освіту, побудовану на Біблійних принципах.

Якщо порівняти ставлення дитини та дорослого у системі міжособистісних взаємин між собою та світом, то можемо вивести певну відповідність (табл. 2).

Таблиця 2

Структура триєдиної мотивації та побудови сценарію життя людини

Прагнення до любові (залежність, неприйняття певного виду реалізації любові), прагнення до поваги, самоствердження за рахунок успіхів іншого, надмірні очікування. Батьківська любов породжує біль, страждання, гнів та протест, почуття провини за свої відчуття	<i>Батьківська позиція</i>	Любов (можливість перейняти знання предків, знайти підтримку рідних); усвідомлення знань батьків як неписаних правил світу, згідно з якими можна вижити і здійснити свої бажання легітимним способом. Спокута синівської провини не є любов, проте любов до знань батьків здатна спокутувати провину, втамувати біль і знайти внутрішні ресурси для реалізації та відчуття абсолютної любові від досягнень та здійснення задумів.
Відчуття провини, страху, бажання підкоритися волі дорослих, змінитися, аби не відчувати біль та провину	<i>Синівська позиція</i>	Навчання (пристосування до умов світу, адаптація власних умінь та способів реагування до потреб світу), розвиток, набуття нових навичок та вмінь, розвиток навичок аналізу та синтезу, порівняння.
Зречення від свого призначення того, що наповнює	<i>Святий дух (божественне начало)</i>	Реалізація (власних талантів з урахуванням правил та норм, які були адаптовані у поведінку і враховані від попередніх поколінь); втілення адаптивних форм поведінки у свій темп життя, адаптація актуальних цінностей для передачі їх наступним поколінням.

З даних таблиці можемо виокремити структуру триєдиної мотивації та побудови сценарію життя людини, який формується під дією жертвовності, власного страждання, нейтралізації можливостей для досягнення бажань через батьківську волю. Або вміння адаптувати досвід поколінь задля відчуття любові, формування навченості та саморозвитку (рис. 1).

Таким чином, можна провести паралель між автоматизованими установками українців, впливом їхніх переконань на порушення заповідей Божих, а тому на погіршення стану (фізичного, ментального, фінансового) і виникнення кризи пошуку себе.

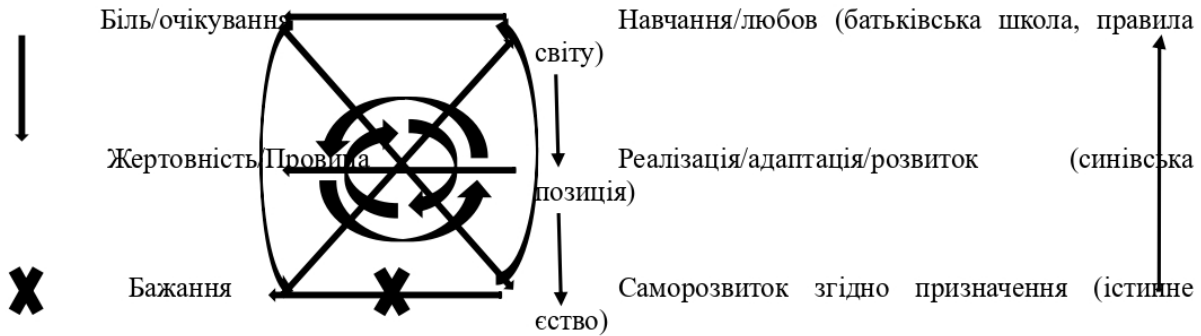

Рис. 1. Структура екзистенційних пошуків особистості

Аналіз основних заповідей [1], згідно з психолого-педагогічними догмами, можна трактувати таким чином:

1. *Нехай не буде в тебе інших богів, окрім мене* (людина, як носій божественної іскри, має відчувати та позиціонувати власну незалежність, не вимагати плати за діяльність, яку робить для своєї божественної іскри, але використовувати досвід предків, продовжуючи власними діями вчинки попередніх поколінь. Молитва має бути продовженням усіх справ як об'єкт чистоти та віри, що дозволяє прийняти факт твердості переконань божого начала, покластися на заробіток, та знання, які мають бути міцнішими за страх перед смертю. Людина має усвідомлювати, що до її дій завжди придивляються, проте вона має використовувати лише те, що необхідно для її місії, адже дотримання її угодне Богу, а отже, Бог допоможе, якщо шлях буде сповнений покори і лишатися в тиші. Людина має усвідомити, що лукавство не припустиме, що можна відкупити своє життя і продати чуже, проте життя у єдності з божественною єдністю у собі дозволить пройти цей шлях благочестиво).

2. *Не взивай намарно імені Господа, Бога твого* (Ім'я кожної людини має бути авторитетом та відкривати двері собі та іншим. Аби Бог допоміг, людина має докласти максимум зусиль, зробити все можливе, а результат залежить від Всевишнього, як крихти – частина від цілого. Людина, аби вижити, має пам'ятати закони предків, і віддати дань Господу, адже все, що не трапляється в житті людини, – до кращого).

3. *Пам'ятай день святий святкувати* (У своєму домі за столом зустрічай день святковий. Невпевнені у собі люди відходять від релігії, життєвого шляху, тому важливо день суботній пам'ятати як спогад по шляху Господній, а отже, і про пройдений предками шлях до народження тебе як нащадка).

4. *Шануй батька і матір твою* (Будь як голуб, що летить до свого гнізда. Сімейні справи мають бути в порядку, аби уникнути гріха, адже з дітьми проблеми тоді, коли між батьками сварки і негаразди. Діти гідні віри батьків своїх, і необхідно укріплювати їхню віру у себе та своє начало, а також у силу роду. Батько несе відповідальність за навчання дітей. Діти слабкі, їх треба загартову-

вати, аби життя було легким і благословенним. Якщо дітей не вчити, вони втрачуть віру. Все, що батько вивчив сам, має передати дітям. Не можна відкладати справ, проте всі думки мають бути про родину, сім'ю. Батьки мають дати дітям усі ті знання, що світ та школа, в іншому випадку, діти будуть вважати батьків не надто розумними, що втрачить довіру до них). Реформи живуть 2–3 покоління, потім зникають, втрачаючи віру. Бажаючи нового, не зрікайся надбань предків, аби діти не зреклися тебе).

5. *Не вбивай* (Не роби того, що і без тебе можуть зробити. Бережи свій час на свою місію, адже всьому свій час. Знай ціну своєму вчинку. Більше працюй і бережи час для навчання).

6. *Не лихослов* (Знай, що кажеш: балачки не дають робити таємно справу життя. Робити своє діло треба добре і робити це тихо, адже місія і родина – секрет).

7. *Не кради* (Коли приходить час, то і хвилинка у Бога дорога! Треба жити довго, бо нічого на цьому світі не заробиш. Одна година спокути в цьому світі важливіша за одну годину – в тому. У вільний час людина перебірлива, а в період заборон – радіє ділом малим. Будь там, де саме час для цього. Не змішуй час для справ із часом для власних інтересів та розмов).

8. *Не свідчи неправдиво на ближнього твого* (Люди оцінюють інших згідно із власним баченням та цінностями, тому чим менше слів, тим краще. Донесення – діло ганебне, окрім того, зло твоє покарає тебе, відступництво – викриє).

9. *Не побажай жінки ближнього твого* (Близькість з жінкою має бути для реалізації бажання мати дітей, які вірують у Бога!).

10. *Не побажай нічого того, що є власністю ближнього твого* (Чим більше працюєш, тим більше маєш. Гніт прискорює звільнення, розвиток, свободу. Біда прискорює звільнення. Благословення заслуговують працею, жертвуючи життям. Ніхто не має сплачувати твої борги. Великі люди покоління – авторитети часу. Люби діла милосердні. Працюй сам, щоб бути вільним від інших. Приходь у гості зі своєю їжею. Твій дім має бути відкритим для всіх, хто в цьому має потребу. Заробляй не лише для себе, а й тих, хто має в цьому потребу. Все, що робиться від щирого серця, – не пропаде. Будь незалежним від дарунків від смертних та подачок від нього).

Висновки. Пошук особистості свого призначення, що відбувається протягом сорока років життя (подібного до періоду виведення народу єврейського з Єгипту), відкладає реалізацію індивіда у світі, знижує вплив духовних цінностей та акцентів, що впливає на: погіршення психоемоційного здоров'я молоді, збільшення випадків гендерно зумовленого насильства, збільшення кількості психіатричних захворювань. Порушення внутрішнього балансу призводить до проявів перебування у вимушених ситуаціях, які не влаштовують особу (дитячих психологічних травм), девіантних проявів поведінки, психосоматичних захворювань, адукцій, відкритої ворожості та здійснення правопорушень. Спроба повернення після 40–50 років до духовного, Божественного начала, приводить клієнтів до

кабінету психолога, який здійснює роботи з клієнтами та близьким оточенням таких клієнтів для встановлення можливої спадковості девіантної поведінки, проведенні паралелей між життєвими ідеалами батьків та дітей та визначення емоційного тону, в якому перебуває особистість та представники її родини, і намагається компенсувати згаяний, втрачений час та можливості. Фрагментарна діагностика не дозволяє реалізувати терапію, позаяк формування психологічного прогнозу, розробка корекційної програми, власне корекції, відповідно до програми та аналізу її ефективності, можуть втрачати свою актуальність уже після кількох сесій. Індивідуальна робота має низький показник успішності та дієвості на загальнодержавному рівні, а на рівні родини не підтримується запитом усіх членів родини, що посилює травматичну реакцію.

Таким чином, збільшення уваги педагогів, соціальних працівників до теми казок та біблійного наповнення змісту такого педагогічного інструментарію дозволить знизити рівень травматичного досвіду молоді, знизить потребу у співзалежності та пасивному проживанню життя, актуалізує внутрішню готовність до дій та закріпить суб'єктивні відчуття відповідальності не лише за власне життя, а й за життя нащадків. Тому найкращим метафоричним та діагностичним інструментом на етапі формування актуальних цінностей молоді є казки та метафора, біблійні легенди та притчі. Така робота носить змістовний глибокий характер, затратна по часу, ресурсах та вектору реабілітації. Маємо припущення, що результати впровадження технології вплине на соціальний процес і загальну соціальну картину оточення.

Перспективи подальших досліджень. Додаткового вивчення потребує здійснення компаративного аналізу вмісту біблійних мотивів у символіці народних казок та їхнього впливу в онтогенезі розвитку дитини та становлення нації.

Список використаних джерел і літератури

1. Десять заповідей Божих. URL: <http://surl.li/lfuht> (дата звернення: 10.09.2023).
2. Морфологія казки. URL: <http://surl.li/lfufw> (дата звернення: 10.09.2023).
3. Українська етнопедagogіка як наука. URL: <https://studfile.net/preview/7172001/page:2/> (дата звернення: 10.09.2023).
4. Піраміда Маслоу: ієрархія потреб. URL: <https://psychologer.com.ua/piramida-maslou/> (дата звернення: 10.09.2023).
5. Мирослав Стельмахович. URL: <https://studfile.net/preview/5264432/page:4/> (дата звернення: 10.09.2023).
6. Кремень В.Г. Історія української школи і педагогіки в матеріалах та документах. Київ : Знання, 2002. 767 с.
7. Євтух В.Б., Марушкевич А.А., Дем'яненко Н.М., Чепак В.В. Етнопедagogіка : навчальний посібник. Київ : Київський університет, 2003. 117 с.
8. Якоб Бьоме. 40 запитань про душу. / Пер. з нім. Київ : Артєк, 2022. 184 с.

References

1. Desiat zapovidei Bozhykh [The Ten Commandments of God]. Retrieved from: <http://surl.li/lfuht> [in Ukrainian].

2. Morfolohiia kazky [Morphology of the fairy tale]. Retrieved from: <http://surl.li/lfufw> [in Ukrainian].
3. Ukrainska etnopedahohika yak nauka [Ukrainian ethnopedagogy as a science]. Retrieved from: <https://studfile.net/preview/7172001/page:2/> [in Ukrainian].
4. Piramida Maslou: iierarkhiia potreb [Maslow's pyramid: hierarchy of needs]. Retrieved from: <https://psychologer.com.ua/piramida-maslou/> [in Ukrainian].
5. Myroslav Stelmakhovych [Myroslav Stelmakhovich]. Retrieved from: <https://studfile.net/preview/5264432/page:4/> [in Ukrainian].
6. Kremen, V.H. (2002). *Istoriia ukrainskoi shkoly i pedahohiky v materialakh ta dokumentakh* [History of Ukrainian school and pedagogy in materials and documents]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
7. Yevtukh, V.B., Marushkevych, A.A., Demianenko, N.M., & Chepak, V.V. (2003). *Etnopedahohika* [Ethnopedagogy]. Kyiv: Kyivskiy universytet [in Ukrainian].
8. Yakob Bome. 40 zapitan pro dushu [40 questions about the soul]. / Per. z nim. Kiyiv: Artek [in Ukrainian].

Shvets V. V.

Postdoctoral Student

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

EDUCATION OF SPIRITUAL VALUES OF YOUTH AS A BASIS FOR SOCIAL WELL-BEING

The article deals with the issue of psychotherapy of young people in the context of the formation of relevant values. The issues of building counselling on the basis of the analysis of Bible parables and creating a fairy tale are raised. The approach of ethnopedagogues to the importance of fairy tales is studied and the main stages of fairy tale creation are structured. The purpose of the article is to reveal the model of a map of the worldview of Ukrainian youth, to highlight the actual values of young people in order to determine further pedagogical and psychological mechanisms for correlating data. The task is to identify the key positions of current youth values, to develop a model of its influence on the structure of the psyche of a young person, to determine the relationship of the mental map with the pedagogical, psychological, socio-cultural and spiritual foundations of the development of Ukrainian society. The methods of the study are theoretical (analysis and synthesis of research results on this issue), systemic, functional, and specific sociological. The author conducts a comparative analysis of the influence of fairy tales on the child's consciousness as a Bible on the life of an adult. The influence of the family's worldview on the formation of psychosomatic diseases of young people is considered. The relationship between stressful situations in the context of forced migration, gender-based violence and the deterioration of the condition of young people is studied. The structure of the triune motivation and construction of a human life scenario is developed. Comparative analyses of the biblical commandments and the system of adapting their meaning throughout a person's life are carried out. The system of the most relevant fairy tale images is analyzed.

In conclusion, the author comes to the thesis that due to the emphasis on three positions out of thirty-one, a young person exposes himself to the process of degradation, a decrease in the interest of the individual, distancing him from society and active work, devaluation of his own self and the emergence of various affective manifestations or the development of depressive episodes, a decrease in the level of involvement in the social process, educational activities.

Key words: youth, upbringing, current values, Decalogue, commandments, ethnopedagogy, education.